

СТЕНОГРАМА

засідання Комітету з питань енергетики

та житлово-комунальних послуг

04 жовтня 2021 року

Веде засідання голова Комітету ГЕРУС А.М.

ГОЛОВУЮЧИЙ. І не зважаючи, що там сьогодні була трошки така нерозбериха з порядком денним, євроінтеграційні закони енергетичні мають попасти в порядок денний, тому що це буде позачергова сесія, де буде вказано перелік законопроектів і вона планується, по ідеї, на четвер. Тому нам було би добре до розглянути ці два законопроекти, щоб вони також попали в позачергову євроінтеграційну сесію.

Відповідно нам треба подивитися зараз що в нас з кворумом все-таки і...

_____ . Дванадцять.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Поки що 12, нам треба ще, щоб хтось був один.

ГРИБ В.О. Я є, Андрію Михайловичу.

_____ . І я є.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Супер, Горобець також, Юрченко є, Горобець є. Все, 13, у нас кворум є.

ГРИБ В.О. І Гриб є.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Нагорняк Сергій Володимирович. Сергій Володимирович, ви на зв'язку? Сергій Володимирович Нагорняк. Поки не чути.

Дмитро Припутень з нами був. Так. Хто там ще міг з'явитися? А Камельчук? Він теж за євроінтеграцію. Немає Камельчука?

Давайте зараз тоді зробимо... У нас сьогодні згідно проекту порядку денного планується два законопроекти. Перший – це 3790 щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях, це законопроект до другого читання. І друге питання – це про альтернативні види палива щодо розвитку виробництва біометану. І як завжди – "Різне", в нас воно є також.

Тому давайте може зробимо наступним чином. Зараз ми зафіксуємо наш кворум. Якщо в когось є якісь заперечення щодо порядку денного, то скажіть. А якщо немає, то відповідно по такому порядку денному будемо працювати, я сподіваюсь, що ми сьогодні швидко приймемо рішення. Таблиця відповідно до другого читання піде в Юридичне управління парламенту, де її підготують і на четвер тоді вона буде готова для голосування в залі.

Давайте зараз я пройдуся, хто в нас є присутній.

Герус в залі і "за". Да.

Бондар Михайло Леонтійович.

БОНДАР М.Л. І "за", і в залі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Жупанин Андрій Вікторович. В залі і "за".

Так, Вікторія Олександрівна Гриб. Присутня?

ГРИБ В.О. Є. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. За.

Сфімов Максим Вікторович не присутній?

О, Камельчук бачу з'явився.

КАМЕЛЬЧУК Ю.О. З'явився. Нагадайте, будь ласка, за що ми голосуємо. Порядок денний чи що?

ГОЛОВУЮЧИЙ. За порядок денний, два законопроекти, які ми...

КАМЕЛЬЧУК Ю.О. Все гаразд. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Камельчук Юрій Олександрович – за.
Горобець Олександр Сергійович.

ГОРОБЕЦЬ О.С. За. Присутній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Волинець Михайло Якович. Волинець Михайло Якович! За, є.

Іоффе Юлій Якович. За, є.

Кісільов Ігор Петрович. Кісільов!

Кіт Андрій Богданович. Кіт!

Костюх Анатолій Вячеславович.

КОСТЮХ А.В. Присутній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. І "за", правильно?

КОСТЮХ А.В. І "за", так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Кучеренко Олексій Юрійович.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Кучеренко – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. За. Присутній.

Мороз Володимир Вікторович. Мороз Володимир Вікторович!

Мулик Роман Миронович. Мулик!

Нагорняк Сергій Володимирович.

НАГОРНЯК С.В. Добрий день, так. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Є.

ПРИПУТЕНЬ Д.С. Андрій Михайлович, і мій голос зарахуйте, будь ласка.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Припутень Дмитро – за. Є, все зафіксували.

Пивоваров Євген Павлович. Пивоваров!

Семінський Олег Валерійович. Семінський!

Совсун Інна Романівна.

СОВСУН І.Р. На місці. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Скороход Анна Костянтинівна. Немає Анни Костянтинівни? То, може, сьогодні про біоетанол скоренько розглянемо?

Шаповалов Юрій Анатолійович. Шаповалов!

Шипайло Остап Ігорович. Є. За.

Юрченко Олександр Миколайович.

ЮРЧЕНКО О.М. Є. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Є. За.

Відповідно 15...

ПИВОВАРОВ Є.П. Я перепрошую, шановний пане голову.

Пивоваров також – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Є Пивоваров. За.

Значить, нас 16 отримується "за", за моїми підрахунками.

Значить, не зафіксували ми Єфімова, якщо раптом з'явиться. Кісільов, Кіт Андрій Богданович, Мороз Володимир Вікторович, Семінський, Мулик, Скороход і Шаповалов. Якщо раптом з'являться, ви там допоможіть нам зафіксувати, якщо вони будуть.

Відповідно перше питання порядку денного. Проект Закону щодо внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях (друге читання) (№ 3790). Доповідач – Жупанін, голова профільного комітету. Прошу.

ЖУПАНИН А.В. Доброго дня, шановні колеги. Радий бачити, як офлайн так і онлайн. Друге читання законопроекту (3790) прозорість видобувних галузей.

(Да, Мороз появився.)

Шановні колеги, Постановою Верховної Ради України від 15 липня 2021 року (№ 1672-ІХ) про прийняття за основу проекту Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях Комітету з питань енергетики надано доручення доопрацювати законопроект 3790 з урахуванням поправок і пропозицій суб'єктів права законодавчої ініціативи внести його на розгляд Верховної Ради в другому читанні.

В рамках відведеного Регламентом ВРУ терміну до законопроекту надійшло 142 поправки шановних народних депутатів України, з яких 67 враховано повністю, 9 враховано редакційно, 1 врахована частково і 65 відхилені. Тобто загалом враховано повністю, редакційно, частково 77

правок народних депутатів, відхилено 65. Частина правок носять технічний або редакційний характер.

За результатами роботи робочої групи була сформована попередня редакція правої колонки таблиці. Це я з формальної частини.

З неофіційної частини скажу, що ми проводили робочу групу по законопроекту 3790. Крім цього законопроект 3790 разом з порівняльною таблицею був направлений представниками профільних асоціацій, зокрема асоціації газовидобувних компаній, асоціації добувних компаній України. Обговорили поправки.

Якщо коротко кажучи, то була частина поправок, які мали редакційний і технічний характер. Частину правок народних депутатів було спрямовано на те, щоби частково звузити той об'єм інформації, який ми пропонували в оригінальному законопроекті. Або пропонували правками до другого читання відкрити і зробити публічними для організацій, які займаються вивченням інформації по компаніям, які працюють у сфері видобутку надр.

Загалом наш підхід спрямований на те, що власником надр в Україні є народ України і народ повинен знати, на яких умовах і хто користується його надрами. Тому цей підхід був покладений за основу для напрацювання нами правої колонки цієї таблиці.

Тому ідеї народних депутатів щодо обмеження, стосовно обмеження обсягів інформації щодо надання і розкриття інформації у сфері видобутку надр ми відхиляли, оскільки дотримуємося частково іншого підходу до прозорості у видобувних галузях. І насамперед, говорячи про прозорість, ми маємо на увазі розкриття максимально повної інформації про користування надрами.

СЕМІНСЬКИЙ О.В. Андрій Михайлович, я вибачаюсь. Андрій Вікторович так швидко говорить, у нас перекличка пройшла, я вибачаюсь, всіх хто по відео підключаються?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Звичайно.

СЕМІНСЬКИЙ О.В. Семінський присутній, відмітьте, будь ласка.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, ми зафіксували, Семінський...

СЕМІНСЬКИЙ О.В. Дякую. Андрій Вікторович, вибачте, будь ласка.

ЖУПАНИН А.В. Будь ласка.

Коротко про законопроект і про таблицю я розказав. Якщо є... Ви бачите праву колонку з пропозиціями робочої групи до ухвалення комітетом. Якщо є пропозиції народних депутатів стосовно голосування по якимось конкретним правкам або якісь заперечення, я буду радий прокоментувати і обґрунтувати причини, чому та чи інша правка була відхилена або врахована робочою групою.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Андрій Вікторович, у вас такий євроінтеграційний законопроект і видно, що опрацьовано професійно було, всі зауваження і пропозиції. І в мене в зв'язку з цим особливих питань немає, а є лише одне питання, яке дуже важливе в нашій країні.

Скажіть, будь ласка, чи гендерне питання враховано в цьому законопроекті, чи передбачається розкриття відповідної інформації, щоб у нас як би це питання піднімалося на все вищий і вищий рівень?

ЖУПАНИН А.В. Відповідаю, редакцією першого читання було передбачено розкриття інформації про стать працівників видобувних галузей. І ми залишили ці положення в законопроекті, який підготовлений до другого читання, і поправками це не змінювали.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі.

Бачив, що Вікторія Олександрівна піднімала руку.

ГРИБ В.О. Так, я піднімала руку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Включіть, будь ласка, мікрофон.

ГРИБ В.О. Включила? Бо в мене включено. Чутно?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Є, включено. Добре-добре. Чути.

ГРИБ В.О. Колеги, гендерне питання – це дуже правильне питання, Андрію Михайловичу. Дуже добре, що піднімаєте завжди.

Я би хотіла ще підняти деякі інші питання. Те, що ми це робимо на вимоги Європейського співтовариства – це дуже добре. Єдине, що для мене як людини, яка в свій час займалася також складанням звітів з соціальної відповідальності і сталого розвитку, я пам'ятаю, який це головний біль – зібрати інформацію, правильно її зібрати, скільки це коштувало людино-годин.

І в мене питання. Чи є в цьому законопроекті, звідки будуть кошти брати, наприклад, шахти, які на сьогоднішній день державні шахти? Вони і так в такому вже жалюгідному стані, вибачте мене, що взагалі не зрозуміло, як вони будуть далі існувати, тоді, коли не прислухаються до народних депутатів і ще звільняють заступників міністрів, які відповідають за вугільну галузь і пропонують, дійсно, по розрахункам підняти бюджет. Це перше питання.

Друге питання. В мене є по правках зауваження. Як ми будемо робити? Ми будемо йти по всіх правках чи я зараз можу озвучити ті правки, на яких я хочу наполягати? Це не моя правка, це правка Тухтія.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Правка кого?

ГРИБ В.О. Тухтія.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Торохтій, мабуть.

ГРИБ В.О. Торохтій, вибачте.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. У мене тоді пропозиція. Давайте ми зараз проголосуємо таблицю без правки Торохтія.

ГРИБ В.О. Там дві правки буде Торохтія.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте. Скажіть по таблиці, без якої правки нам це треба проголосувати.

Правка номер?

ГРИБ В.О. Перша, там сторінка 23 таблиці, частина п'ята статті 8.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні. Номер правки просто.

ГРИБ В.О. Правка 71.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Правка 71. Іще яка?

ГРИБ В.О. Зараз скажу. 72-а.

ГОЛОВУЮЧИЙ. 72-а. 71-а, 72-а. Вона записана як відхилена, правильно?

ГРИБ В.О. Так. Ні, ну там 72-а, наскільки я розумію, частково тільки врахована.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Хорошо. Значить, ми спочатку можемо голосувати поки що станом з того, що зараз є, колонку справа, а потім окремо ці правки теж проголосувати.

Прошу, Остап Ігорович, у вас які правки?

ШИПАЙЛО О.І. В мене 29-а.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це про що правка, можете сказати?

ШИПАЙЛО О.І. Це мої правки, вони стосуються оприлюднення істотних умов договорів. Я просто член цієї комісії по угодам з УРП, і ми там приймаємо якісь рішення. На основі цих рішень заключаються договори.

Я просто не можу зрозуміти, чому вони тут стоять як відхилені, якщо я особисто як член комісії хочу, щоб рішення, які ми там приймаємо, і на основі яких підписуються договори, були оприлюднені і люба людина могла подивитись, які це договори, що в них написано? Я не розумію, для чого приховувати цю інформацію? Тим більше, ми її хочемо публікувати на профільному міністерстві. І я вважаю, що це є правильно.

І всі мої правки в принципі цього стосуються – це доступ громадян до інформації.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. Це 29. Іще які?

ШИПАЙЛО О.І. 29, 34.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вони всі однорідного характеру?

ШИПАЙЛО О.І. Вони одного стосуються.

ГОЛОВУЮЧИЙ. 29, 34.

ШИПАЙЛО О.І. 39.

ГОЛОВУЮЧИЙ. 39.

ШИПАЙЛО О.І. 43.

ГОЛОВУЮЧИЙ. 43.

ШИПАЙЛО О.І. 52.

ГОЛОВУЮЧИЙ. 52.

ШИПАЙЛО О.І. 98.

ГОЛОВУЮЧИЙ. 98.

ШИПАЙЛО О.І. 103.

ГОЛОВУЮЧИЙ. 103.

ШИПАЙЛО О.І. 117.

ГОЛОВУЮЧИЙ. І це всі одного стосуються?

ШИПАЙЛО О.І. Да.

ГОЛОВУЮЧИЙ. 117.

ШИПАЙЛО О.І. 121.

ГОЛОВУЮЧИЙ. 121.

ШИПАЙЛО О.І. 137.

ГОЛОВУЮЧИЙ. 137.

ШИПАЙЛО О.І. 141.

ГОЛОВУЮЧИЙ. 141.

ШИПАЙЛО О.І. Це оприлюднення інформації.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вони всі, пишуть, що вони відхилені?

ШИПАЙЛО О.І. Так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тобто в принципі можемо праву колонку голосувати і по них потім окремо теж голосувати?

ШИПАЙЛО О.І. Да.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло.

Чи є ще в когось якісь...? Дивіться, значить, ті правки, які були названі, Гриб Вікторія Олександрівна – 71, 72, вони або відхилені або враховані частково. Тому ми їх потім поставимо на голосування щодо врахування повного або просто врахування.

І відповідно ті, які назвав Остап Ігорович ми також їх окремо... Ну, почуємо аргументи Остапа Ігоровича і Андрія Вікторовича і теж поставимо на голосування окремо.

Тому зараз ставляться на голосування ті правки, які в правій колонці таблиці пропонуються як враховані або як враховані частково. По цих правках ми проведемо окреме голосування, там по кожній правці окремо чи по пакету правок, залежить від того, яка буде пропозиція. А відповідно голосуємо зараз по правій колонці.

Хто – за те, щоби підтримати правки, які в правій колонці, пропонуються як враховані або враховані частково. Давайте я буду йти тоді по прізвищах, щоб ми...

Герус – за.

Бондар Михайло Леонтійович.

БОНДАР М.Л. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. За.

Волинець Михайло Якович – за.

Горобець Олександр Сергійович.

ГОРОБЕЦЬ О.С. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. За.

Гриб Вікторія Олександрівна.

ГРИБ В.О. Утрималась.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Утрималась.

Єфімов Максим Вікторович не з'явився? Єфімов!

Жупанин Андрій Вікторович.

ЖУПАНИН А.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Іоффе Юлій Якович.

ІОФФЕ Ю.Я. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. За.

Камельчук Юрій Олександрович.

КАМЕЛЬЧУК Ю.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Кісільов Ігор Петрович. Немає.

Кіт Андрій Богданович. Кіт! Немає?

Костюх Анатолій Вячеславович.

КОСТЮХ А.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. За.

Кучеренко Олексій Юрійович. Кучеренко!

Мороз Володимир Вікторович. Не чути.

Мулик Роман Миронович. Мулик! Немає.

Кіт Андрій Богданович з'явився?

КІТ А.Б. Так. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. За, є.

Нагорняк Сергій Володимирович.

НАГОРНЯК С.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Нагорняк – за. Нагорняк Сергій Володимирович!
Нагорняк, не чути?

Пивоваров Євген Павлович.

ПИВОВАРОВ Є.П. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Припутень Дмитро Сергійович. Припутень?
Семінський Олег Валерійович.

СЕМІНСЬКИЙ О.В. Семінський – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. За.

Совсун Інна Романівна.

СОВСУН І.Р. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Скороход Анна Костянтинівна.
Шаповалов Юрій Анатолійович.

ШАПОВАЛОВ Ю.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шипайло Остап Ігорович.
Юрченко Олександр Миколайович.

ЮРЧЕНКО О.М. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. За.

Відповідно в нас не голосували: Єфімов (немає), Кісільов, Кучеренко,
Мороз, Мулик і Нагорняк.

ГРИБ В.О. Кучеренко є, просто, може, там щось не чуто йому.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Є, за. Кучеренко – за, так? За.

Відповідно далі: Мороз, Мулик, Нагорняк і Припутень. Це ті, які не голосували. О'кей.

Значить, 17 – за. Рішення по цих правках, зазначених, прийнято.

Тепер далі, значить, давайте Остап Ігорович. Значить, їх всіх не треба пояснювати, там одне пояснення, просто щоб умови угод по розподілу продукції публікувалися.

ШИПАЙЛО О.І. Але, дивіться, тут ще одна ремарка. Згідно законопроекту угоди, які будуть заключені, будуть публікуватись. Мої ж правки також стосуються п'яти угод, які вже були підписані орієнтовно на велику суму, я думаю, на десь біля 400 мільйонів доларів інвестицій. І я думаю, справедливо буде, якщо всі побачать, які саме умови записані в цих договорах. Правильно? Раз комісія їх прийняла, інвестори підписали, держава підписала, то чому їх ховати, чому їх не оприлюднити? Це моя така позиція, правки правильні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. Андрій Вікторович.

ЖУПАНИН А.В. Дякую за позицію.

І підтверджую, що всі ці правки, вони стосуються одного напрямку. Вони стосуються розкриття всіх умов угод, які були укладені. Зараз станом на сьогодні діюче законодавство передбачає розкриття істотних умов цих угод, які були укладені взагалі за весь період функціонування угод про розподіл продукції, тобто умовно з 2001 року, коли був прийнятий закон. Наші поправки і та редакція правої колонки, яка була запропонована робочою групою, вони передбачають розкриття повних текстів угод, не лише

істотних умов, а взагалі всього тексту, який загалом складає, умовно, 400 сторінок.

Чому робоча група зайняла позицію, що розкриваються тексти угод, які укладені з моменту набрання чинності закону? Перше – це закони не мають зворотної сили в часі. Це перша позиція.

Друга позиція в тому, що ми отримували серйозні застереження від Асоціації газовидобувних компаній про те, що подібними правками можуть змінюватися правила гри для інвесторів, які вже взяли участь у конкурсах. До яких на момент участі у конкурсах такої вимоги розкриття повного тексту угод не існувало, які відповідно подавали свої заявки, брали участь у конкурсах, вели переговори і укладали угоди без наявності подібної умови. Тому це може бути розцінено інвесторами, з якими ми уклали угоди... Вісім угод, я нагадаю. Точніше, із потенціалом до залучення, видобуток газу орієнтовно 400 мільйонів доларів дійсно. Це може бути сприйнято як зміна правил гри після того як інвестори вже погодилися на певні правила гри.

Саме тому, враховуючи особливо аспект, що у нас загальна практика, що закон немає зворотної дії в часі, ми говоримо, що угоди будуть розкриватися в повному тексті своєму з моменту прийняття цього закону. Тобто всі угоди, які будуть укладені після набрання чинності цим законом, вже будуть у відкритому доступі на сайті Міністерства енергетики.

Тому цей баланс... Чому я вважаю, що це баланс? Тому що були подані протилежні поправки, були подані поправки, які взагалі не передбачали розкриття текстів угод в принципі, тобто залишали діючі положення про розкриття лише істотних умов, ці правки були відхилені. І були подані поправки, які передбачали повне розкриття всіх текстів угод, які були укладені навіть до набрання чинностей цим законом согласно правки Остапа Ігоровича. Вони також були запропоновані до відхилення. І був як би прийнятий компромісний варіант, з яким, по суті, погодилися всі представники робочої групи про те, що розкривають угоду лише з моменту набрання чинності, укладені після набрання чинності цим законом.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі.

Секундочку. Уточнююче питання. А по суті якщо... Зрозуміло, що ніхто не хоче там підпадати під додаткову регуляцію. Але по суті, є якась там інформація, яка може, скажемо так, розкриття якої може нести шкоду загальному процесу там газовидобування і так далі, в тих угодах, які вже укладені? Чи це просто не хочеться, тому що не хочеться? Чим менше ти розкриваєш тим краще. Чи є щось таке, дійсно, що така якась комерційна таємниця, не можна розкривати її?

ЖУПАНИН А.В. По-перше, зверну увагу, що застереження про зміну правил гри – це не про те, що щось хочеться, а щось не хочеться. А це про те, що ми заднім фактично числом зобов'язуємо інвесторів погоджуватися на певні правила, яких не існувало в момент, коли вони взагалі брали участь у конкурсах і підписували угоди. Це найважливіший аспект в цьому плані.

По-друге, жодна із угод, станом на сьогодні, не вступила в силу, тому що є ряд відкладальних умов виконання яких в тому числі з боку інвестора і з боку держави є умовою для того, щоб ці угоди набрали чинності. І щоби взагалі реалізувалася процедура інвестицій і інвестування отих 400 мільйонів доларів, про які ми говоримо.

Тому як інвесторам буде сприйнято, в тому числі наприклад є відкладальна умова про те, що будуть внесені зміни до законодавства, які сприятимуть пільговим, ну не пільговим, а виправлять проблеми в податковому законодавстві, які хвилюють інвесторів, в валютному законодавстві, які хвилюють інвесторів. Чи не сприймуть ці інвестори подібні зміни до законодавства, як ті зміни які навпаки погіршують їхні умови роботи за цими угодами і чи не відмовляться вони на підставі цього від цих угод, ми не знаємо. Але...

ГОЛОВУЮЧИЙ. *(Не чути)* ...про податки?

ЖУПАНИН А.В. Так, але це про те, що комерційна інформація, яка закладалася в ці угоди і угодами передбачено, що вони не розкриваються, тому що це комерційна і конфіденційна інформація. І законодавством не було передбачено розкриття цієї інформації, і угоди говорять, що вона не розкривається, а у випадку її розкриття може бути порушенням саме цих пунктів угод. І чи не будуть вони трактовані як такі, що є підставами для припинення і розірвання угод, ніхто зараз не може сказати.

От представники Асоціації видобувних компаній, газовидобувних, вони переконують, що це може бути таким тригером, який дозволить інвесторам вийти з цього процесу, не інвестувавши ні копійки, і взагалі відмовитися від укладання цих угод.

ГОЛОВУЮЧИЙ. При теперішніх цінах на газ?

ЖУПАНИН А.В. Ціни тимчасові, Андрію Михайловичу, ви маєте це знати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Остап Ігорович, прошу.

ШИПАЙЛО О.І. Три тези. Перша – ці угоди є вже підписані, тому воно ніяк не повпливає на їх підписання. І як може оприлюднення інформації повпливати на їх виконання, не знаю, сторона цього договору є держава, тому я не бачу, що приховувати. Якщо держава підписала з інвесторами ці договори, то, будь ласка, покажіть.

Друге – ми ж як би говоримо, всі майбутні, ми будемо показувати в повному об'ємі. Так що нам заважає показати і минулі, які були? Тобто тут питання вже дискримінації, майбутні інвестори тоді скажуть, а чому ви минулі не показуєте, а наші теж не показуєте. А так, єдині правила для всіх: минулі показали, майбутні показують. Цим же законом, якщо мої правки не

будуть враховані, всі майбутні ми показуємо, а минулі не показуємо, приховуємо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. Дякую.

ЖУПАНИН А.В. Дивіться, я пояснив причину, я ще зазначу, що є момент підписання угоди, є момент набрання чинності угодою. Так само як із законом: є момент прийняття закону, а є набрання чинності законом. Це дві різні взагалі між собою не зв'язані дати.

І таким чином ми говоримо про те, що угоди дійсно підписані, однак жодна із них, наголошую, жодна із восьми, станом на сьогодні не набула чинності через відкладальні умови, які... Інвесторам і державі надано півтора року, вони спливають у квітні 2022 року. І після того, після виконання цих відкладальних умов, ці угоди про розподіл продукції, вони наберуть чинності. Інвестори будуть юридично зобов'язані здійснити ті інвестиції, які зазначені в угодах.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло.

Остап Ігорович, прошу.

ШИПАЙЛО О.І. Були ідеї, якщо ми шукаємо якийсь компроміс, хоча я не розумію, для чого його тут шукати, можемо сказати, що вони мають бути оприлюднені після набрання чинності.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це зрозуміло.

ШИПАЙЛО О.І. Це як один із варіантів.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це зрозуміло.

Михайло Леонтійович.

БОНДАР М.Л. Шановні колеги, не хотілося втручатися, поки двоє із "слуг народу" спорили треба чи не треба. Але, дивіться, ми з колегами у Верховній Раді подали постанову про створення слідчої, тимчасової слідчої комісії, якраз щоб встановити, що робилося в НАК "Нафтогазі". І ясно, що до такої слідчої комісії треба буде в тому числі піднімати десь попередні договори. І було б дуже добре, якщо би така інформація, яку Остап запропонував, вже мала підстави діяти. І такі слідчі комісії, якщо все-таки буде воля монобільшості, якщо підтримають про створення такої комісії, тій комісії було би тоді легше відповідно вивчати діяльність цього органу, який мав забезпечувати державу газом в тому числі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло.

Скажіть, будь ласка, чи є ще в колег... ?

ГРИБ В.О. Так, в мене є коментар.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу, Вікторія Олександрівна.

ГРИБ В.О. Сьогодні була на заході, який організувала Європейська Бізнес Асоціація, і в людей було дуже багато питань. Скажіть, будь ласка, чому за 30 років незалежності в Україні ніяким чином не виросла доля видобутку свого газу.

Тому що інвесторів в першу чергу необхідно сьогодні заохочувати. Я не кажу, що це повинна бути якась там особлива увага з приводу того, щоб вони були закриті як непрозорі. Мова не про те. Але чим більше сьогодні бюрократичних всяких різних документів ми додаємо, тим гірше, я вам скажу. Давайте дивитися на результати, що сьогодні є. Це по-перше.

По-друге, я так думаю, що НПО чи слідча група в парламенті завжди зможе отримати і запросити ту інформацію, яка їм необхідна. І це може не стосуватися чи є такі вимоги в законодавстві, чи їх немає.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. Спасибі.

Чи є ще в когось якісь думки з цього приводу чи коментарі?

Інна Романівна Совсун, прошу.

СОВСУН І.Р. Наскільки я зрозуміла з дискусії, йдеться про те, аби оприлюднити договори, які вже підписані, ще не вступили в дію. Але це зобов'язання, наскільки я знову ж таки розумію, нехай, можливо, Остап виправить, накладається не на інвесторів, а на органи влади. Тому я не бачу, яким чином це утруднить життя самим інвесторам, які вже мають рішення. Це просто йдеться про те, аби оприлюднити цю інформацію.

Мені видається, в українському суспільстві сьогодні є дуже великий запит на оприлюднення інформації про угоди, які були укладені у тому числі раніше. І я не думаю, що було би правильно зараз приховувати якусь таку інформацію від українського суспільства. Тим паче, що це жодним чином не впливає на суть договорів і жодним чином не змінює умов, і не накладає жодних додаткових зобов'язань на самих інвесторів.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. Тобто фактично ви як би підтримуєте позицію Остапа Ігоровича.

Скажіть, будь ласка, ніхто не заперечує, якщо ми слово дамо асоціації, що асоціація з цього приводу думає. Ну, мабуть, у неї буде своя позиція, тим не менше ми можемо вислухати, далі приймати рішення, як вважаємо за потрібне.

Асоціація газовидобувних галузей є присутня?

ПЕТРЕНКО А. Да. Доброго дня, Андрій Михайлович. Артем Петренко, виконавчий директор асоціації. Дякую за надане слово.

Ну як зазначив Андрій Вікторович, ми неодноразово обговорювали це питання під час робочих нарад, робочих зустрічей. Ми зі свого боку знайшли компромісне рішення з усіма учасниками процесу про те, що вже укладені угоди про розподіл продукції, які були підписані як 31 грудня, так і 13 січня цього року. І всі минулі угоди, вони чітко, як у підставі конкурсних умов, коли оголошувалися відповідні конкурси, так і отримувалась конкурсом документація, заявки, так і в процесі підписання угод вони чітко передбачали конфіденційність відповідних умов. Це якраз ті умови, на яких інвестори йшли на відповідні угоди.

Тому під час обговорення, звичайно, було прийнято рішення таке компромісне про те, що компанії зобов'язані розкривати істотні умови цих угод, що компанії своєчасно вже й зробили цього року. Я думаю, Міністерство енергетики це може підтвердити. Водночас, я так розумію, що компроміс, така була пропозиція про те, що всі майбутні угоди, звичайно, вже тексти можуть бути підписані.

Але повторююсь, наша позиція дуже проста: якщо держава оголошувала про конфіденційність, певні умови, вона повинна дотримуватися свого слова. Адже як і заявки, так і угоди, вони містять певну інформацію, зокрема і комерційну інформацію (якими технологіями і що компанія буде використовувати).

Тому пропозиція і наша позиція однозначна: якщо держава гарантувала певну незмінність і конфіденційність певних умов, вона має цих умов дотримуватись.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло, ви повторюєтесь уже. Прохання...

В мене питання по суті: яка саме інформація у даному випадку може бути чутливою, небажаною для розголошення? По суті.

ПЕТРЕНКО А. Наразі, якщо казати про угоди про розподіл продукції, звичайно, думаю, що і Андрій Вікторович, і колеги зможуть прокоментувати під час обговорення. Там є комерційна інформація, яку інвестори використовували, що таким чином вони будуть розробляти відповідні ділянки надр. І звичайно, умова щодо конфіденційності, вона прямо прописана в угодах. І звичайно, розкриття, зобов'язання розкрити цю інформацію є порушенням угоди, що може мати негативні наслідки...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Яку, цю інформацію?

ПЕТРЕНКО А. Розкриття текстів угоди, Андрій Михайлович.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, я запитав вас по суті, а ви мені відповідаєте загальною фразою. Мені такі відповіді не потрібні. Спасибі, дякую.

Є ще якісь коментарі з цього приводу? Зрозуміло. Давайте, тоді переходимо до голосування, якщо немає заперечень.

Це правки, да, зразу всі давайте. 29, 34, 39, 43 52, 98, 103, 117, 121, 137, 141. Не помилилися в номерах, да, все нормально?

Відповідно, Шипайло Остап Ігорович, ваші правки, давайте з вас почнемо. "За", я так розумію, за той весь пакет правок відповідний.

Скороход Анна Костянтинівна.

Скороход – за.

Жупанин Андрій Вікторович – утримався.

Бондар Михайло Леонтійович.

БОНДАР М.Л. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. За.

Волинець Михайло Якович. Поки не видно.

Горобець Олександр Сергійович.

ГОРОБЕЦЬ О.С. За.

Гриб Вікторія Олександрівна.

ГРИБ В.О. Утрималась.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Єфімов Максим Вікторович.

Іоффе Юлій Якович.

ІОФФЕ Ю.Я. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Камельчук Юрій Олександрович. Немає.

Кісільов Ігор Петрович.

Кіт Андрій Богданович. Не чути. Ще раз...

КІТ А.Б. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. За.

Костюх Анатолій Вячеславович.

КОСТЮХ А.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Кучеренко Олексій Юрійович.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Утримався.

Мороз Володимир Вікторович.

Мулик Роман Миронович.

Нагорняк Сергій Володимирович.

НАГОРНЯК С.В. Підтримую правки ці.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пивоваров Євген Павлович.

ПИВОВАРОВ Є.П. За. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Припутень Дмитро Сергійович.
Семінський Олег Валерійович.

СЕМІНСЬКИЙ О.В. Семінський – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Совсун Інна Романівна.

СОВСУН І.Р. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шаповалов Юрій Анатолійович.

ШАПОВАЛОВ Ю.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Юрченко Олександр Миколайович.

ЮРЧЕНКО О.М. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. За.

І Герус Андрій Михайлович – теж за.

13 – за. Рішення прийнято.

Відповідні правки комітетом враховані. Далі в залі більш фінальне рішення приймає зал Верховної Ради.

Відповідно далі правки 71, 72.

ГРИБ В.О. Можна, так, Андрій Михайлович? Можна говорити?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу? 71 правка. Да, можна, 71 правка.

ГРИБ В.О. Ми сьогодні дуже багато чули і від Андрія Вікторовича, від пані Інни про те, що в першу чергу суспільство потребує сьогодні інформації, що в нас є в цих видобувних галузях.

Але коли ми подивимося на склад багатофункціональної групи стейкхолдерів з імплементації, то ми бачимо, що там набагато більше можливості приймати участь центральним органам виконавчої влади, чим суспільству, громадським організаціям.

Тому я пропоную в 71 правці пана Торохтія підтримати його про те, щоб виключити непрофільні ЦОВВ (центральні органи виконавчої влади) та НКРЕКП. Тому що в них ніде не прописано, що вони якимось чином там щось регулюють.

А в 72 правці якраз скасувати норму про те, що громадські організації, які тільки мають міжнародну сертифікацію прозорості, вони можуть приймати участь. Це дуже скорочує взагалі список громадських організацій, які можуть входити в склад такої робочої групи.

Тому дуже прошу підтримати як першу, так і другу правку, якщо ми дійсно турбуємося з вами про суспільство. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу?

_____. Просив би підтримати в цілому ці правки.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Які в цілому ці правки?

_____. 71-а, 72-а.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Просили підтримати?

_____. Прошу я, так. Андрій Михайлович, я звертаюсь до комітету.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Хорошо, добре.

Скажіть, будь ласка, Вікторія Олександрівна, а про яку комісію йде мова? Щоб ми добре зрозуміли, це...

ГРИБ В.О. З імплементації. Там же також прописано, що створюється комісія з імплементації.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну імплементацією все-таки займається держава, тому, мабуть, очевидно, коли державні органи влади будуть присутні, а не громадські організації... *(Шум у залі)* Секундочку, я закінчу.

Просто ж відповідальність завжди несе там влада, більшість чи монобільшість. Тому повноваження давати громадським організаціям, а відповідальність питати з влади – теж, мабуть, не зовсім як би правильний підхід.

ГРИБ В.О. Ні, так ніхто ж не говорить про те, що відповідальність якраз передається тут громадським організаціям.

ГОЛОВУЮЧИЙ. От я про те і каже, що не передається.

ГРИБ В.О. Ні, вона не передається. Але вони будуть присутні і будуть мати можливість також впливати. *(Шум у залі)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вікторія Олександрівна!

ГРИБ В.О. Нас суспільство в чому сьогодні звинувачує? В тому, що є корупційна складова. Чому саме ми хочемо, ви всі говорите про те, хоча я проти того, щоб зараз, такий ще, знаєте, доволі тяжкий додати не важіль і не те, що це все буде прозоро, а те, що потрібно буде ресурси ще витратити. Але якщо вже про це говорити, то давайте тоді, щоб тут суспільство відіграло роль, а не так, що ми зробимо дві, максимум, три кишенькові громадські організації, які отримають сертифікацію, бо там доволі складний перелік критеріїв, і інші не будуть мати можливості.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вікторія Олександрівна, ну ви ж пропонуєте не просто додати громадські організації, ви пропонуєте виключити з комісії центральні органи виконавчої влади.

ГРИБ В.О. А це різні правки, Андрій Михайлович – 71-а і 72-а.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну по суті, в комплексі ви наполягаєте на двох. Тобто в комплексі це означає виключити...

ГРИБ В.О. Можете поставити на голосування дві окремо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло.

Давайте, Андрій Вікторович, якщо у вас є.

І я так розумію, у нас є громадська організація, я не знаю, чи вона підходить під ваш критерій "кишенькова" чи не підходить. Але здається, зі своїм іменем і своєю репутацією. То потім також, якщо не заперечуєте, надамо слово їм.

ЖУПАНИН А.В. Перше. Перша правка стосується виключення із складу учасників багатосторонньої групи представників Національної

комісії, що здійснює регулювання у сфері енергетики. А також по суті виключення права Міністерства енергетики запрошувати до складу... Це 71 правка, Вікторія Олександрівна, я просто повторюю, про що ви просите у 71 правці, не вашій правці. Просить виключити з багатосторонньої групи.

Я підтримую позицію про те, яку озвучив Андрій Михайлович, у нас в правій колонці таблиці написано, що до складу запрошується по одному представнику центральних органів виконавчої влади, з органів, з Міністерства екології, якщо говорити конкретно, з Держгеонадра, потім з НКРЕ, а також може додатково запрошувати інших представників центральних органів виконавчої влади, тобто таке право. НКРЕ ми вважаємо, що так само, як Міністерство екології, як Міністерство енергетики, воно може надати одного представника, це не є обтяження для НКРЕ і, мені здається, воно не суперечить загальним засадам діяльності НКРЕ, щоб одна людина делегована в цю групу, яка займається прозорістю, по суті, імплементацією стандарту прозорості у видобувних галузях. І так само представників інших органів, які можуть бути, а можуть і не бути, запрошені, вже на розсуд Міністерства енергетики. Тому власне через це, через таку позицію ця правка була відхилена.

Що стосується правки 72, то я звернув увагу, що у вашій правці, у правці Торохтія, вибачте, сказано про те, що пропонується виключити залучення організацій, які зараз по нашій останній редакції є членами Асоціації з імплементації стандарту по розкриттю інформації видобувних галузей. Чому ми вважаємо, що важлива саме наявність цих компаній, які пройшли сертифікацію? Тому що якраз тут і нівелюється фактор кишеньковості. Мені здається, що правка Богдана Торохтія 72, вона більш ризикована у контексті кишеньковості, де ми говоримо, що будь-яка організація, до статутної діяльності якої віднесено питання забезпечення прозорості в управлінні природними ресурсами та питання розкриття доходів і надрокористування, може бути членом цієї багатосторонньої групи. В той час як ми ставимо додаткові критерії і хочемо усунути будь-які потенційні

організації, які по факту можуть бути створені вчора і бути кишеньковими, як ви кажете, і провести їм додатковий стандарт, це отримання сертифікату, саме входження до міжнародної асоціації компаній, які займаються саме імплементацією стандарту. Власне кажучи, цим і було обґрунтовано відхилення цих поправок.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло.

Мулик Роман з нами? Треба зафіксувати, що він є, присутній на комітеті.

МУЛИК Р.М. Так, є, Андрій Михайлович.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Скажіть, будь ласка, чи присутня у нас Олена Павленко, Діксі Груп?

ПАВЛЕНКО О.М. Я присутня.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Якщо можна, скажіть, будь ласка, свій коментар з приводу запропонованої правки.

ПАВЛЕНКО О.М. Дякую дуже, шановний голову, за можливість виступити.

По 73 правці я би хотіла звернути увагу...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пардон. У нас правка номер 71 і номер 72.

ПАВЛЕНКО О.М. Вибачте. 72 правка по міжнародній асоціації. Я би хотіла звернути увагу на наступне.

Міжнародна асоціація – це просто об'єднання всіх громадських організацій в світі, які працюють над питаннями ініціативи прозорості видобувних галузей. Вступити до неї зовсім нескладно. Туди просто пишеться заява і міжнародний секретаріат приймає. Всі громадські організації, які працюють в Україні над ініціативою прозорості видобувних галузей, це зробили. Жодну з них не було виключено чи не допущено.

Що може бути не допущено – якщо таку заявку подасть бізнес-асоціація. Тоді, звичайно, на міжнародному рівні буде зрозуміло, що бізнес-асоціація – це не є громадська організація, це є фактично представник бізнесу. І в інших країнах саме бізнес-асоціації сидять в багатосторонній групі зі сторони бізнесу.

А ми вважаємо, що ця правка 72, – це власне спроба без міжнародної асоціації з боку бізнес-асоціацій назвати себе громадськими організаціями, і у випадку проведення загальних зборів фактично сісти на місце громадських організацій.

Що це може означати для України? Для України це на міжнародному рівні може означати скандал, оскільки ми будемо бавитися в юридичну казуїстику, ми будемо називати бізнес-асоціації громадськими асоціаціями, а на міжнародному рівні, зрозуміло, це все буде видно. І Україні, я підозрюю, я не знаю чи будуть лише там певні санкції, чи будуть якісь питання про недотримання стандарту, але те, що це буде певний скандал і конфлікт – це однозначно.

Тому там існує ця норма про міжнародну асоціацію. Я повторюся, зайти туди громадській організації – це питання тижня, двох, можливо. Там немає взагалі жодних проблем, ми всі є членами.

І коли ми обговорювали з бізнес-асоціаціями і з іншими стейкхолдерами цю норму, цю правку, ми домовилися, що ми напишемо про те, що о'кей, нехай це будуть громадські організації, які є членами міжнародної асоціації, і також займаються питаннями прозорості видобувних галузей.

Тобто ця норма, яку хотіли інші стейкхолдери, вона, в принципі, залишається. Але виключати міжнародну асоціацію або вимагати, щоб був лише пункт про те, що організація займається питаннями видобувного сектору – це означає відкривати можливість потім бізнес-асоціаціям себе називати громадськими організаціями, що не є коректним.

ГРИБ В.О. Пані Олена, вибачите, можна питання. Скажіть, будь ласка, скільки на сьогоднішній день у нас є громадських організацій з таким статусом?

ПАВЛЕНКО О.М. Десять.

ГРИБ В.О. Тобто їх десять?

ПАВЛЕНКО О.М. Ми готові всі організації, які хочуть далі займатися прозорістю видобувних галузей, можуть спокійно подавати заявку на міжнародну асоціацію... *(Не чути)* Це не проблема.

ГРИБ В.О. Скільки по часу це займає?

ПАВЛЕНКО О.М. В нас це займало буквально тиждень-півтора. Я не знаю, чи зараз щось змінилося, але я не думаю, що це сильно щось змінить.

ГРИБ В.О. Зрозуміло.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі.

Вікторія Олександрівна, ми тоді дві правки окремо. 82-а врахована частково, а 71-а не врахована взагалі.

Дивіться, 71 правка, по суті, давайте чесно, це не є якийсь там воєнний законопроект чи комерційний, це просто лиш мова про те, щоб розкривалася

відповідна інформація, що стосується видобувних галузей. Це не болюча історія точно, цю інформацію розкрити можна і нічого в тому немає страшного. Це відповідальність держави, щоби така інформація розкривалася. Тому позбавляти повноважень Міненерго в цій нормі, а також не включати центральні органи виконавчої влади до відповідної комісії, яка буде імплементувати розкриття інформації, це трошки виглядає, на мою думку, не зовсім правильно.

ГРИБ В.О. Ні, там була мова про якраз профільні...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Профільні, звичайно.

ГРИБ В.О. І непрофільні. Міненерго є профільні. Ми не можемо сказати, що вони непрофільні. Тут мова зовсім не про Міненерго. Це, по-перше.

По-друге, я ще раз повертаюсь до ефективного використання часу держслужбовців, тільки про це мова.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло.

В даному випадку держслужбовці ніяких додаткових фінансів за це не отримують, а якщо буде потрібно, то...

ГРИБ В.О. Фінансів не отримують, а ефективності немає... *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Якщо буде потрібно, попрацюють після шостої вечора і більше часу свого потратять на державну службу. Тому давайте переходити до голосування.

Правка 71.

Герус – утримався.

Жупанин Андрій Вікторович.

ЖУПАНИН А.В. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Жупанин Андрій Вікторович – утримався.

Бондар Михайло Леонтійович.

БОНДАР М.Л. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Волинець Михайло Якович.

Шипайло Остап Ігорович – утримався.

Скороход Анна Костянтинівна.

Волинець не з'явився, Михайло Якович?

Горобець Олександр Сергійович.

ГОРОБЕЦЬ О.С. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Гриб Вікторія Олександрівна.

ГРИБ В.О. Я – за правку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. За.

Єфімов Максим Вікторович, не з'явився? Немає.

Юффе Юлій Якович.

ЮФФЕ Ю.Я. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Камельчук Юрій Олександрович. Не чути.

Кісільов Ігор Петрович. Немає.

Кіт Андрій Богданович.

КІТ А.Б. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Утримався, є. Дякую.

Костюх Анатолій Вячеславович.

КОСТЮХ А.В. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Утримався.

Кучеренко Олексій Юрійович – за.

Мороз Володимир Вікторович.

Мулик Роман Миронович.

МУЛИК Р.М. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Нагорняк Сергій Володимирович.

НАГОРНЯК С.В. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пивоваров Євген Павлович.

ПИВОВАРОВ Є.П. Шановний голову, утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Припутень Дмитро Сергійович – не голосує.

Семінський Олег Валерійович.

СЕМІНСЬКИЙ О.В. Семінський – утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Совсун Інна Романівна.

СОВСУН І.Р. Утримуюсь.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шаповалов Юрій Анатолійович. Не голосує.

Юрченко Олександр Миколайович. Я не можу зрозуміти, чи він "за". Ну він говорив "за", коли голосування не йшло. Тому якщо зараз на зв'язку, то прошу сказати, чи "за", щоб у нас голоси рахувались тоді, коли йде голосування. Немає Олександра Миколайовича? Значить, немає.

Ну голосів не вистачає, правка відповідно не підтримана.

Вікторія Олександрівна, 72-а врахована частково. Наполягаєте на голосуванні? Все-таки там компроміс є, про який пані Олена розповідала.

ГРИБ В.О. Я вважаю, цього достатньо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Достатньо. Спасибі вам.

Тоді давайте проголосуємо за... За результатами обговорення і прийняття рішення про затвердження редакції законопроекту, що викладена у правій колонці порівняльної таблиці, з урахуванням цих правок, які ми проголосували додатково (а саме: 29, 34, 39, 43, 52, 98, 103, 117, 121, 137, 141), про затвердження відповідної редакції законопроекту. І рекомендувати Верховній Раді України прийняти законопроект у другому читанні і в цілому як закон з необхідним техніко-юридичним опрацюванням.

Хто – за відповідне рішення, прошу проголосувати.

Герус – за.

Шипайло Остап Ігорович – за.

Скороход Анна Костянтинівна.

Жупанини Андрій Вікторович.

ЖУПАНИН А.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Бондар Михайло Леонтійович.

БОНДАР М.Л. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Волинець Михайло Якович. Волинець!

Горобець Олександр Сергійович.

ГОРОБЕЦЬ О.С. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Єфімов Максим Вікторович.

Іоффе Юлій Якович.

ІОФФЕ Ю.Я. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Є.

Камельчук Юрій Олександрович.

Кісільов Ігор Петрович. Немає.

Кіт Андрій Богданович. Не чую, Кіт? За? Кіт Андрій Богданович.

КІТ А.Б. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. За, є. Дякую.

Костюх Анатолій Вячеславович.

КОСТЮХ А.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. За.

Мороз Володимир Вікторович. Не чути.

Мулик Роман Миронович.

МУЛИК Р.М. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Нагорняк Сергій Володимирович.

НАГОРНЯК С.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пивоваров Євген Павлович.

ПИВОВАРОВ Є.П. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Припутень Дмитро Сергійович.
Семінський Олег Валерійович.

СЕМІНСЬКИЙ О.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Совсун Інна Романівна.

СОВСУН І.Р. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шаповалов Юрій Анатолійович.

ШАПОВАЛОВ Ю.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Юрченко Олександр Миколайович.

ЮРЧЕНКО О.М. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вісім.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Не запитали всіх, пане голову.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А, Кучеренко. Пардон. Перепрошую.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Таке враження, що мені зараз треба бути "проти", ну я таки "за".

ГОЛОВУЮЧИЙ. Гриб, питав? Гриб Вікторія Олександрівна.

ГРИБ В.О. Ні, не питали, Андрій Михайлович.

Я – утрималась. Тому що мені незрозуміло, де будемо брати додаткові мільйони в бюджеті.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, там не треба додаткових мільйонів.

ГРИБ В.О. От ви подивитесь. Я просто з цим працювала. Я знаю, що таке на сьогодні ці звіти, які готуються.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. Давайте ще раз пройдуся, якщо я раптом когось забув.

Волинець Михайло Якович. Немає.

Гриб – утрималась.

Єфімов. Немає.

Камельчук. Немає.

Кісільов. Немає.

Мороз. *(Не чути)*

Припутень.

17 – за.

Олексій Юрійович Кучеренко, теж голос "за" був, правильно?

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Да.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Єсть.

17 – за. Рішення прийнято.

Переходимо до другого питання порядку денного.

Михайло Леонтійович, може буквально... На відео? Хорошо.

Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про альтернативні види палива" щодо розвитку виробництва біометану (друге читання) (№ 5464). Він у нас включений як євроінтеграційний і була велика підтримка в залі і до першого читання.

Андрій Вікторович, що там з правками, щось було складне?

ЖУПАНИН А.В. Так. Правки... Законопроект 5464, нагадаю. І дякую всім, хто голосував за нього в залі, 300 голосів "за". Дуже конструктивно підійшли колеги до подачі поправок. Ще раз, подяка вам.

Було подано загалом до цього законопроекту, зараз я скажу точно скільки, 26 поправок. З

нову ж таки, ми зібрали робочу групу, яка засідала в минулу п'ятницю, в минулий четвер, вибачте, і обговорила всі поправки. На нашу думку, прийняла найбільш компромісну редакцію правої колонки таблиці, яка зараз роздана і була розіслана народним депутатам для ознайомлення.

Якщо коротко, то ми зробили кілька технічних змін. Наприклад, ми додали визначення сертифікату походження біометану, додали визначення гарантії походження біометану, і ці визначення були додані в Закон України "Про альтернативні види палива".

Крім цього, ми врахували деякі поправки стосовно вдосконалення функціонування реєстру біометану. Ми врахували позиції Закону України "Про адміністративні послуги" для того, щоб відобразити всі критерії, які вимагаються Законом України "Про адміністративні послуги" до тих послуг, які будуть надаватися суб'єктом ринку на підставі закону, який ми приймаємо.

Я хотів лише сказати, що спершу, коли ми реєстрували законопроект, була позиція профільних асоціацій про те, що законопроект є повним,

комплексним, цілісним, і може бути прийнятий навіть в першому читанні і за основу. Однак, як було виявлено, були певні неузгодженості, які ми якраз, добре, що мали час для доопрацювання, доопрацювали законопроект.

Але оскільки ідея, вона нова, вона ще не була протестована в Україні, ми розуміємо, що можуть бути, скажемо так, нюанси з її імплементацією. І, власне кажучи, будемо здійснювати функцію парламентського контролю для того, щоб розуміти, яким чином органи виконавчої влади, в тому числі і Кабінет Міністрів України, який відповідальний за розробку реєстру біометану, як вони будуть виконувати прокладені на них обов'язки за цим законом. І, власне, будемо дивитися за реалізацією цього закону.

Очікуємо... І цим законом надано час для Кабінету Міністрів України в межах 6 місяців розробити порядок ведення реєстру біометану, який буде регулювати насправді значне суттєве коло питань, які стосуватимуться саме цього реєстру, порядку видачі гарантій походження біометану. І в результаті ми очікуємо, що закон набирає чинності з моменту його прийняття і оприлюднення, але саме функціонування і повноцінне функціонування цього закону очікується, напевно, не раніше прийняття Кабінетом Міністрів зазначеного порядку.

З іншого боку, ми розуміємо, що станом на сьогодні біометанових станцій на території України ще немає, оскільки не функціонує взагалі таке поняття на рівні закону. І наступного тижня ми якраз будемо робити поїздку в Житомирську область, де інвестор проектує таку станцію і вже отримує в користування земельну ділянку і планує їх будувати. І по його словам будівництво такої станції може зайняти від пів року до року.

Тому як би, я думаю, що в плавному процесі впровадження цього закону і розробкою порядку ведення реєстру ці процеси зійдуться і закон повноцінно запрацює, напевно, через пів року щонайменше, а орієнтовно, напевно, через рік. Однак готові до конструктивного діалогу, якщо буде потреба якимось чином додати положення, які би могли би відреагувати на

повільне впровадження цього закону Кабінетом Міністрів, і ми будемо раді напрацьовувати ці пропозиції з представниками асоціацій.

Нагадаю, що законопроект, таблиця була розіслана не тільки народним депутатам, а й представникам наприклад Асоціації альтернативних видів палива, іншим стейкхолдерам. І ми отримали підтвердження від Міністерства енергетики, отримали підтвердження від знову ж таки Асоціації альтернативних видів палива, отримали підтвердження від Оператора газотранспортної системи, отримали підтвердження від НАК "Нафтогаз України" про те, що вони задоволені текстом законопроекту, який пропонується народним депутатам для схвалення в другому читанні.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі.

Скажіть, будь ласка, чи є в когось ще якісь запитання?

Юффе Юлій Якович, прошу вас.

ЮФФЕ Ю.Я. Я до автора. Я задавав це питання при першому читанні і зараз задаю. Що заважає вашому знайомому оцьому інвестору, з яким у вас тісна дружба, так я зрозумів, зараз подавати біометан в мережу? Що заважає? Коли заважає тільки одне, коли цей біометан буде не відповідати параметрам природного газу. Все, нічого не заважає.

Навіщо оце ви робите? На мій погляд, робиться це тільки для того, щоб можна було подавати, щоб відрізнявся в гіршу сторону цей біометан від природного газу. А зараз для чого в законі, які існують, в правовій базі? Нічого не заважає. Навіщо це робиться, скажіть мені, будь ласка?

ЖУПАНИН А.В. Юлій Якович, дякую вам за питання. Я категорично не погоджуюся про те, що зараз законодавство дозволяє вести цю діяльність. Оскільки зараз у законодавстві України термін "біометан" не існує в принципі. Немає визначення терміну "біометан", немає визначення реєстру

біометану в Україні, немає зобов'язань Кабінету Міністрів розробити порядок функціонування реєстру, немає визначення гарантій походження біометану. Ці всі речі, вони необхідні для того, щоб ця система запрацювала.

Ви абсолютно праві, що біометан – це є альтернативний природний газ, тобто це є відновлювальний природний газ, він ідентичний по своїй хімічній формулі. Однак, для того, щоб біометан став частиною системи в Україні, його потрібно ввести, це поняття і ті гарантії, про які ми говоримо, на рівні законодавства в Україні. На жаль, на рівні підзаконних нормативно-правових актів це зробити технічно неможливо, оскільки немає передумов на законодавчому рівні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі.

Можу я доповнити, Юлій Якович, відповідь? Андрій Вікторович...

Дивіться, нам треба не путати про фізичну закачку біометану і про фактично купівлю-продаж відповідно до укладеного договору купівлі-продажу. Звичайно, що фізичну закачку біометану, наскільки я розумію, якщо він відповідає стандартам, можна зробити і зараз. Тобто можна закачати свій газ, якщо він не відрізняється за своїми фізичними і хімічними показниками, його можна закачати і відповідно просто як газ його там кудись і закачати і продати.

А тепер, коли ми говоримо про продаж біометану, от давайте ми розглянемо таку ситуацію. Я є прихильником відновлювальних джерел енергії, я хочу купити біометан. Звичайний газ у звичайних умовах коштує, наприклад, 300 доларів. Оскільки я прихильник відновлювальних джерел енергії, я готовий за біометан заплатити 400 доларів. Ви виробник біометану, у вас є біометан. Як ви мені цей біометан зможете продати? Очевидно, що ви хотіли б продати свій товар по 400, а не по 300 доларів, а я готовий купити, я хочу купити по 400. Але я вимагаю гарантій того, що це дійсно біометан, а не звичайний газ.

От скажіть, будь ласка, як ви мені сьогодні в теперішніх умовах продасте цей газ і які гарантії ви мені надасте, що це саме біометан?

ІОФФЕ Ю.Я. Шановні, а які гарантії, що у нас окремі будуть мережі для біометану?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви плутаєте фізичну закачку і продаж по договорах. Ще раз, коли сонячна електростанція продає свою електроенергію якомусь споживачу, то вона її продає, як "зелену" електроенергію і може за це отримати якусь преміальну ціну. Звичайно, що ця сонячна електростанція фізично, Юлій Якович, віддає електроенергію на ту підстанцію, яка найближча до неї, і ця електроенергія, скоріш за все, споживається фізично десь ближче. Але по договорах вона продана і покупець по договорам, і може це всім показати, що він купив "зелену" електроенергію. Так працюють об'єднані мережі, об'єднані системи.

Відповідно і зараз у мене питання. Я готовий у вас купити, у вас є біометан, я готовий у вас купити і заплати вам на 100 доларів дорожче. Які джерела, які гарантії джерела походження, гарантії того, що це біометан, ви зараз можете надати?

ІОФФЕ Ю.Я. Давайте включимо один пункт – ввести реєстр – і все, до Закону про ринок газу. І все.

ГОЛОВУЮЧИЙ. От бачите, ми вже трошки наблизились до істини, відповідь така, що ...

ІОФФЕ Ю.Я. Ввести реєстр і все.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Правильно. Ми вже ближче до консенсусу.

ІОФФЕ Ю.Я. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дійсно, Юлій Якович, сьогодні... Юлій Якович...

ІОФФЕ Ю.Я. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви абсолютно праві в тому, що закачати можна, продати це як біометан по ціні біометану на сьогоднішній день неможливо. І все, що ми робимо, це ми даємо визначення біометану, ми говоримо, що є реєстр, де виробників можна перевірити по цьому реєстру, чи той, з ким я хочу мати справу, коли я хочу купити, чи він є в реєстрі виробників біометану чи немає. Ми говоримо, хто дає гарантію того, що біометан. Тобто ми даємо можливість покупцю купити, а продавцю продати біометан по їхній договірній ціні. Держава тут нічого не втрачає, держава нічого не купляє, держава нічого не продає, ніяких загальних тарифів немає. Тому мені здається, що як би правильний законопроект.

Якщо більше немає коментарів, можливо, тоді перейдемо до голосування?

Інна Романівна Совсун ще. Прошу.

СОВСУН І.Р. Я дуже коротко. Насправді, в підтримку того, про що Андрій Михайлович говорив. Нам дійсно дуже необхідно буде здійснювати парламентський контроль для того, аби реєстр запрацював вчасно. Тому що, давайте чесно, фактично більшість положень закону, вони стосуються цього самого реєстру, в потребі якого ми всі зараз згодні. І було би дуже прикро, якби, знаєте, ми формально прийняли закон, але міністерства відповідні не реалізовували цей закон. І люди, які потенційно хочуть працювати в цьому напрямку, вони хочуть розуміти, що будуть гарантії, що цей реєстр працюватиме, і вони вчасно зможуть впроваджувати і запускати виробництво і так далі, і так далі.

Тому тут дійсно логічно було би там через півроку після того, як закон вступить і дію, можливо, запросити Міненерго відзвітувати про імплементацію, щоб ми розуміли, що закон насправді працює і ми отримаємо реальний результат.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Повністю підтримую. Якщо немає більше коментарів... *(Шум у залі)*

Прошу, ще хтось піднімає руку, представтесь, будь ласка.

ЛЕНСЬКА О.О. Олена Ленська, Держенергоефективності. У нас є таке маленьке застереження до цього закону, оскільки ми будемо саме реалізовувати, вести цей реєстр. В реєстрі написано, що гарантія походження, в законі написано, в законопроекті, що гарантія походження може підлягати передачі, розподілу або анулюванню. Анулювання відбувається, коли вже доходить до кінцевого споживача і надається сертифікат. Але якщо, наприклад, ми як реалізатори помилково внесемо якісь помилкові дані чи є зловживання внесення даних до реєстру, немає такої опції, як скасування гарантії походження у разі недостовірної інформації. І чи не завадить це, що ми не зможемо реалізувати норму закону повноцінно?

Тобто законом передбачено тільки анулювання з одночасною видачею сертифікату. А от помилкове, виправлення помилок і скасування гарантій походження в такому разі не передбачено. Це таке застереження.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Є відповідь на ваше застереження. Ви в Держенергоефективності візьміть три різні людини: одна дані вводить, інша дані перевіряє, а третя перевіряє те, що перевірено. І не допускайте просто помилки, тому що тут якось дивно прямо відчувається, що є зарядженість на те, що можуть бути помилки і нам треба скасувати ті помилки, які ми зробимо.

Не робіть помилок просто. Я думаю, що це можливо: побудувати внутрішню систему контролю таким чином, щоб помилок не виникало.

ЖУПАНИН А.В. І в нас є положення про те, що подання недостовірної інформації є, по суті, підставою для відмови у видачі гарантії. Тому якраз ця норма спрямована на те і розраховуємо на те, що Держенергоефективності буде перевіряти надану інформацію.

У випадку, коли вона подана недостовірна або дані не відповідають дійсності, тоді ви не видаєте гарантію. Коли ви все перевірили, ви видаєте гарантію, презюмується про те, що вся інформація, яка була подана, вона є достовірною.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі.

Немає більше коментарів? Ще бачу, руку хтось піднімає.

ГРИБ В.О. Андрій Михайлович, ви мене не бачите?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вікторія Олександрівна, прошу.

ГРИБ В.О. Колеги, я все ж таки підтримую представника Фонду держенергоефективності. Тому що, знаєте, не робити помилок – це дуже добре, але вони трапляються. Але мова трошки не про це.

Я, відповідаючи на питання Юлія Яковича, хочу сказати, що Україна взяла на себе дуже багато вже відповідальності з приводу імплементації Зеленої угоди. І нам необхідно буде враховувати і цей напрямок у тому числі.

Тому приймати закон необхідно, я вважаю, що це тільки додасть... І чим більше "зеленої" енергії буде в Україні, тим краще.

Дякую, колеги. Пропоную все ж таки голосувати чим швидше.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі.

Ще до Держенергоефективності є питання. Якщо у вас є такі ідеї, то ви правками це фіксуйте, правки подавайте. Є народні депутати всі відкриті, готові... А тут раптом з голосу, і починаєте так з голосу. Ми так не будемо приймати. Тому прохання заздалегідь працювати з депутатами щодо внесення правок.

СИСОЄВ М. Пане Андрію, можна ще коментар?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, прошу, коментар.

СИСОЄВ М. Максим Сисоєв, партнер міжнародної фірми Dentons.

Ми з ЄБРР зараз працюємо над feasibility study і якраз по біометану в Україні. Ми... *(Не чути)* проговорювали.

У нас невелике прохання все ж таки уточнити в тексті, запропонованому для другого читання, що реєстрація в реєстрі добровільна. Тобто, щоб це не було обов'язком, а правом виробника біометану або зареєструвати цю інформацію або ні. Ось це єдине уточнення, яке ми просимо зробити. Тому що оскільки певний час займе, щоб розробити ці реєстри. Можливо, хтось встигне до того, як буде розроблено всі реєстри, повністю запрацюють. Ну, щоб знову ж таки була ця опціональність.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Максим, а ви звертались до народних депутатів, щоби була внесена відповідна правка? Є така правка?

СИСОЄВ М. В цій таблиці останній я її не побачив, але ми надсилали під час обговорення. Можливо, просто не встигли врахувати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дивіться, правка має бути зареєстрована для того, щоб вона розглядалася. *(Не чути)*

Андрій.

ЖУПАНИН А.В. Є коментар по суті. Ми обговорювали це на робочій групі. У нас попередня редакція, законопроект першого читання передбачав, що всі виробники біометану вони обов'язково реєструються в реєстрі. Тобто звучало слово "обов'язково".

Ми приймаємо позицію, що це має бути добровільно, і тому ми слово "обов'язково" прибрати до другого читання. І зараз у таблиці, в правій колонці цієї таблиці немає цього слова. Тому таким чином трактується це як добровільність. Там те, що не заборонено, воно дозволено, те, що не обов'язкове, воно добровільне. Окремо вставляти слово "добровільне" ми не бачили сенсу.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі.

Давайте переходити до голосування тоді?

Значить, тоді я ставлю на голосування наступну пропозицію. Є чотири правки, які пропонуються, комітетські, там уточнено визначення, – 6, 8, 10, 23.

Тому пропонується до голосування наступна редакція. Включити до таблиці, окремим голосуванням, комітетські правки: 6, 8, 10, 23, вони включені до порівняльної таблиці на підставі статті 15 Закону України "Про комітети Верховної Ради України". І за результатами обговорення прийняти рішення про затвердження редакції законопроекту, що викладена у правій колонці порівняльної таблиці, з урахуванням підтриманих та виголошених пропозицій в тому числі від членів комітету, відповідно до статті 15 Закону України "Про комітети Верховної Ради України" правки номери: 6, 8, 10, 23. І рекомендувати Верховній Раді України прийняти законопроект у другому читанні і в цілому із необхідним техніко-юридичним опрацюванням.

Герус – за.

Жупанин Андрій Вікторович.

ЖУПАНИН А.В. За

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шипайло Остап Ігорович.

Скороход Анна Костянтинівна.

Бондар Михайло Леонтійович.

БОНДАР М.Л. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Волинець Михайло Якович. Немає.

Горобець Олександр Сергійович.

ГОРОБЕЦЬ О.С. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. За. Зафіксував "за".

Гриб Вікторія Олександрівна.

ГРИБ В.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Єфімов.

Юффе Юлій Якович. Може вас переконали?

ЮФФЕ Ю.Я. Ні, не переконали.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Утримались?

ЮФФЕ Ю.Я. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре, що не "проти".

Камельчук Юрій Олександрович.

КАМЕЛЬЧУК Ю.О. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Кісільов Ігор Петрович.

Кіт Андрій Богданович.

Костюх Анатолій Вячеславович.

КОСТЮХ А.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Кучеренко Олексій Юрійович. За.

Мороз Володимир Вікторович.

МОРОЗ В.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Мулик Роман Миронович.

МУЛИК Р.М. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Нагорняк Сергій Володимирович.

НАГОРНЯК С.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. За.

Пивоваров Євген Павлович.

ПИВОВАРОВ Є.П. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Припутень Дмитро Сергійович.

Семінський Олег Валерійович.

СЕМІНСЬКИЙ О.В. Семінський – за.
Совсун Інна Романівна.

СОВСУН І.Р. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шаповалов Юрій Анатолійович.

ШАПОВАЛОВ Ю.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Юрченко Олександр Миколайович.

ЮРЧЕНКО О.М. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. За.

17.

Єфімов. Немає.

Волинець. Немає.

Камельчук. Не голосує.

Кісільов. Немає.

Кіт. Не голосує.

Припутень. Не голосує.

17 – за. Рішення прийнято.

Спасибі всім за плідну роботу.

Розділ "Різне". Якщо є щось термінове зараз, то можна. Якщо немає, то на наступному комітеті ми тоді обговоримо різні нагальні проблеми. Немає. Спасибі.

Засідання комітету оголошую закритим. До завтра. До побачення.

